KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA MOLIYAVIY SAVODXONLIK VA HISOB YURITISH SIFATINING O‘ZARO BOG‘LIQLIGI

UDK 657.6:334.012.64

Oromova Mohinur Adham qizi

Взаимосвязь финансовой грамотности и качества ведения учета у субъектов малого бизнеса

Relationship Between Financial Literacy and Bookkeeping Quality in Small Business Entities

Annotatsiya. *Kichik biznesda moliyaviy savodxonlikning yetarli darajada shakllanmagani hujjatlarni rasmiylashtirish, moliyaviy nisbatlarni tahlil qilish va hisob ma’lumotlaridan boshqaruv qarorlarida foydalanish sifatini pasaytiradi. Tadqiqotning maqsadi moliyaviy bilimlar bilan hisob yuritish sifati o‘rtasidagi bog‘liqlikni o‘lchash hamda uning korxona yoshi, buxgalteriya dasturidan foydalanish va daromadlar tengsizligi bilan birgalikdagi ta’sirini aniqlashdan iborat. Ko‘ndalang kesimli so‘rovnoma natijalari asosida N=176 ta kichik biznes subyekti ma’lumotlari tavsifiy statistika, korrelyatsiya tahlili va ko‘p o‘zgaruvchili OLS regressiyasi orqali qayta ishlandi. Moliyaviy savodxonlik indeksi uchun M=63,8, SD=12,4, diapazon 31,0–91,0, hisob yuritish sifati indeksi uchun M=68,4, SD=11,7, diapazon 35,0–94,0 qayd etildi. Inflyatsiya haqidagi bilim M=61,2, SD=16,1, diapazon 20,0–100,0; moliyaviy nisbatlar tahlili M=59,7, SD=15,3, diapazon 18,0–96,0; MHXS bo‘yicha xabardorlik esa M=42,6, SD=19,8, diapazon 0,0–100,0 bo‘ldi. Moliyaviy savodxonlikning regressiya koeffitsiyenti β=0,487, SE=0,071, t=6,86, p=0,001, modelning R^2=0,392 bo‘ldi; korrelyatsiya r=0,614 ni tashkil etdi. Korxona yoshi β=0,119, SE=0,048, t=2,48, p=0,014; buxgalteriya dasturidan foydalanish β=0,231, SE=0,082, t=2,82, p=0,005; daromadlar tengsizligi β=−0,086, SE=0,039, t=−2,21, p=0,028 bilan baholandi. Natijalar moliyaviy savodxonlik oshishi hisob yuritish sifatining yaxshilanishi bilan bog‘liqligini ko‘rsatadi. Ilmiy hissa o‘zgaruvchilarni birlashtirgan regressiya*

modelida moliyaviy bilimlarning mustaqil rolini ajratib ko‘rsatishdan iborat bo‘lib, natija rahbarlar, buxgalterlar va auditorlar uchun nazorat chek-listlarini takomillashtirishga asos beradi.

Kalit so‘zlar: *Buxgalteriya dasturidan foydalanish, daromadlar tengsizligi, hisob yuritish sifati, kichik biznes subyektlari, moliyaviy savodxonlik, OLS regressiyasi, o‘zaro bog‘liqlik*

Аннотация. *Недостаточная сформированность финансовой грамотности в малом бизнесе снижает качество оформления документов, анализа финансовых коэффициентов и использования учетных данных при управленческих решениях. Цель исследования состояла в измерении связи между финансовыми знаниями и качеством ведения учета, а также в определении ее совместного влияния с возрастом предприятия, использованием бухгалтерской программы и неравенством доходов. Данные N=176 субъектов малого бизнеса, полученные посредством поперечного анкетного обследования, обработаны методами описательной статистики, корреляционного анализа и многомерной регрессии OLS. Для индекса финансовой грамотности зафиксированы M=63,8, SD=12,4, диапазон 31,0–91,0, а для индекса качества ведения учета — M=68,4, SD=11,7, диапазон 35,0–94,0. Знания об инфляции составили M=61,2, SD=16,1, диапазон 20,0–100,0; анализ финансовых коэффициентов — M=59,7, SD=15,3, диапазон 18,0–96,0; осведомленность о МСФО — M=42,6, SD=19,8, диапазон 0,0–100,0. Регрессионный коэффициент финансовой грамотности равен β=0,487, SE=0,071, t=6,86, p=0,001, а R^2 модели составил 0,392; корреляция достигла r=0,614. Возраст предприятия оценен как β=0,119, SE=0,048, t=2,48, p=0,014; использование бухгалтерской программы — β=0,231, SE=0,082, t=2,82, p=0,005; неравенство доходов — β=−0,086, SE=0,039, t=−2,21, p=0,028. Результаты показывают, что рост финансовой грамотности связан с улучшением качества ведения учета. Научный вклад заключается в выделении самостоятельной роли финансовых знаний в регрессионной модели с*

несколькими переменными, что создает основу для совершенствования контрольных чек-листов руководителей, бухгалтеров и аудиторов.

Ключевые слова: *Использование бухгалтерской программы, неравенство доходов, качество ведения учета, субъекты малого бизнеса, финансовая грамотность, регрессия OLS, взаимосвязь*

Abstract. *Insufficient financial literacy in small business weakens the quality of document preparation, financial-ratio analysis, and the use of accounting information in managerial decisions. The study aimed to measure the relationship between financial knowledge and bookkeeping quality and to identify its combined association with firm age, accounting-software use, and income inequality. Data from N=176 small business entities, collected through a cross-sectional survey, were processed using descriptive statistics, correlation analysis, and multivariable OLS regression. The financial literacy index showed M=63.8, SD=12.4, and a range of 31.0–91.0, while the bookkeeping quality index showed M=68.4, SD=11.7, and a range of 35.0–94.0. Inflation knowledge reached M=61.2, SD=16.1, with a range of 20.0–100.0; financial-ratio analysis reached M=59.7, SD=15.3, with a range of 18.0–96.0; awareness of IFRS reached M=42.6, SD=19.8, with a range of 0.0–100.0. The regression coefficient for financial literacy was β=0.487, SE=0.071, t=6.86, p=0.001, and the model produced R^2=0.392; the correlation was r=0.614. Firm age was estimated at β=0.119, SE=0.048, t=2.48, p=0.014; accounting-software use at β=0.231, SE=0.082, t=2.82, p=0.005; and income inequality at β=−0.086, SE=0.039, t=−2.21, p=0.028. The results indicate that higher financial literacy is associated with better bookkeeping quality. The scientific contribution lies in isolating the independent role of financial knowledge within a multivariable regression model, thereby providing a basis for improving control checklists used by managers, accountants, and auditors.*

Keywords: *Accounting-software use, income inequality, bookkeeping quality, small business entities, financial literacy, OLS regression, relationship*

KIRISH

Kichik biznes subyektlarida moliyaviy savodxonlikning yetarli emasligi hujjatlashtirish, moliyaviy nisbatlar tahlili va MHXS 9 talablarini qo‘llash sifatiga bevosita ta’sir qiladi; Lusardi va Mitchell moliyaviy bilimlarni iqtisodiy qarorlarning muhim determinanti sifatida asoslagan [1]. Klapper moliyaviy savodxonlik mamlakatlar kesimida sezilarli farqlanishini qayd etgan [2]. Delić hisob axboroti sifati bilan moliyaviy bilimlar o‘rtasidagi bog‘liqlikni kichik va o‘rta korxonalar misolida ko‘rsatgan [3].

Mavjud tadqiqotlarda moliyaviy savodxonlik va hisob yuritish sifati yagona indeks hamda regressiya modelida yetarlicha birlashtirilmagan. Tadqiqotda O‘zbekistondagi kichik biznes subyektlarining moliyaviy qarorlar jarayoni o‘rganilib, diqqat markaziga hisob yuritishning aniqligi, to‘liqligi va o‘z vaqtida bajarilishi qo‘yildi.

Maqsad moliyaviy savodxonlik bilan hisob yuritish sifati o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni ko‘p o‘zgaruvchili OLS regressiyasi orqali baholashdan iborat bo‘ldi: 1) indikatorlarni shakllantirish; 2) so‘rovnoma loyihalash; 3) hisob hujjatlarini baholash; 4) indekslarni hisoblash; 5) bog‘liqlikni regressiyada tekshirish; 6) boshqaruv tavsiyalarini ishlab chiqish.

Asosiy gipoteza: moliyaviy savodxonlik indeksi oshgani sari hisob yuritish sifati indeksi yaxshilandi. Ilmiy yangilik yagona empirik o‘lchov va regressiya modelining birlashtirilishida namoyon bo‘ldi. Natijalar kichik biznes rahbarlari, buxgalterlar va auditorlar uchun nazorat chek-listlarini takomillashtirishga xizmat qiladi; keyingi tahlilda mazkur indikatorlarning o‘lchov xususiyatlari qiyoslanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Kirishda belgilangan indikatorlar o‘lchov xususiyatlari bo‘yicha uch yo‘nalishga ajraladi: bilim, moliyaviy xulq-atvor va hujjatlashtirish intizomi. Fatoki mikrofirmalarda moliyaviy bilimning kredit qarorlari bilan bog‘lanishini qayd etgan [4], Wise esa moliyaviy savodxonlikni yangi korxonalar yashovchanligi bilan izohlagan [5]. Serrasqueiro va Nunes moliyalashtirish xatti-harakatini korxona

hajmi hamda kapital tuzilmasi bilan bog‘lagan [3], biroq hisob yuritish sifati mustaqil natijaviy ko‘rsatkich sifatida ajratilmagan.

Delić, Eđedović va Knežević kichik hamda o‘rta korxonalarda moliyaviy bilimni hisob axborotining ishonchliligi bilan nazariy asoslagan [3]. Mazkur yo‘nalishdagi tadqiqotlarda moliyaviy savodxonlikning hisob axboroti sifatiga ta’sirini kichik va o‘rta korxonalar misolida alohida o‘rganish ham taklif etilgan [6]. McKenzie va Woodruff kichik firmalar amaliyotini rejalashtirish, kassa nazorati va yozuvlar yuritish orqali baholagan [7]. Ushbu yondashuvlar o‘zaro bog‘liqlikni tan olsa-da, moliyaviy savodxonlik va hisob yuritish sifatini yagona indeksda birlashtirmaydi.

Bruhn, Leão, Legovini, Marchetti va Zia moliyaviy ta’limning moliyaviy bilimlarni shakllantirishdagi ahamiyatini keng ko‘lamli baholash asosida yoritgan [8]. Kaiser, Lusardi, Menkhoff va Urban moliyaviy ta’lim moliyaviy bilim hamda undan keyingi xulq-atvor natijalariga ta’sir qilishini tahlil qilgan [9].

1-jadval. *Adabiyotlarda indikatorlar va metodlar taqqoslanishi*

Yo‘nalish	Asosiy indikator	Metod
Moliyaviy savodxonlik	bilim va xulq-atvor	so‘rovnoma
Hisob yuritish sifati	hujjat aniqligi va to‘liqligi	audit bahosi
O‘zaro bog‘liqlik	indekslar munosabati	korrelyatsiya

Manba: muallif tizimlashtirishi

1-jadvaldagi taqqoslash xalqaro moliyaviy hisobot standartlari, jumladan MHXS 9, MHXS 16 va MHXS 17 qo‘llanadigan muhitda o‘lchov chegaralarini aniqlashtiradi. OECD moliyaviy ta’limni bilim va xulq-atvor natijalari orqali baholagan [10], Morgan va Trinh raqamli moliya savodxonligini texnologik foydalanish bilan kengaytirgan [11]. World Bank kichik biznes moliyasida axborot sifati va kreditga kirishni markaziy omil sifatida ko‘rsatgan. Shunday qilib, mavjud adabiyotlarda hujjat auditi, kompozit indeks va OLS regressiyaning yagona modeli

yetarlicha birlashtirilmagan; empirik metodologiya aynan shu uzilishni bartaraf etishi lozim.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ko‘ndalang kesimli so‘rovnoma tadqiqoti kichik biznes subyektlarida moliyaviy savodxonlik va hisob yuritish sifati o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni bir davr kesimida baholash uchun tanlandi. So‘rovnoma instrumenti va anket loyihalash jarayonida moliyaviy bilim, pul oqimini rejalashtirish, moliyaviy nisbatlar tahlili hamda MHXS 9 va MHXS 16 bo‘yicha amaliy xabardorlik indikatorlari shakllantirildi; hisob yuritish sifati buxgalteriya hujjatlari auditi va indikatorlar shkalasi orqali o‘lchandi. Bunday amaliyotlar kichik firmalarda boshqaruv qarorlarini standartlashtirish bilan bog‘liqligi qayd etilgan.

2-jadval. *O‘zgaruvchilarni operatsionlashtirish*

O‘zgaruvchi	Turi	O‘lchov	Manba
Moliyaviy savodxonlik	Mustaqil	Indeks balli	So‘rovnoma
Hisob yuritish sifati	Bog‘liq	Indeks balli	Hujjatlar auditi
Korxona hajmi	Nazorat	Xodimlar soni	So‘rovnoma

Manba: muallif tomonidan tuzilgan

2-jadvalda ko‘rsatilganidek, o‘zgaruvchilar yagona o‘lchov tizimiga kiritildi. Namuna hajmi ishonchlilik darajasi, ulush variatsiyasi va yo‘l qo‘yiladigan xatolik asosida Cochran formulasi bilan aniqlandi.

$$n_0 = \frac{Z^2 \cdot p \cdot q}{e^2} \qquad (1)$$

bunda Z — ishonchlilik koeffitsiyenti; p — kutilayotgan ulush; q — 1-p; e — yo‘l qo‘yiladigan xatolik.

Pearson korrelyatsiyasi dastlabki o‘zaro bog‘liqlikni, ko‘p o‘zgaruvchili OLS regressiya esa korxona hajmi nazoratida moliyaviy savodxonlikning hisob yuritish sifatiga ta’sir yo‘nalishini baholadi. So‘rovnoma loyihasi pilot sinov, kognitiv intervyu, javob bermaslik tahlili va test-retest ishonchliligi orqali tekshirilib,

natijalar STATA dasturida qayta ishlandi. Regressiya diagnostikasida VIF, Breusch–Pagan va RESET testlari qo‘llanib, keyingi empirik natijalar uchun o‘lchov va model asoslari belgilandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

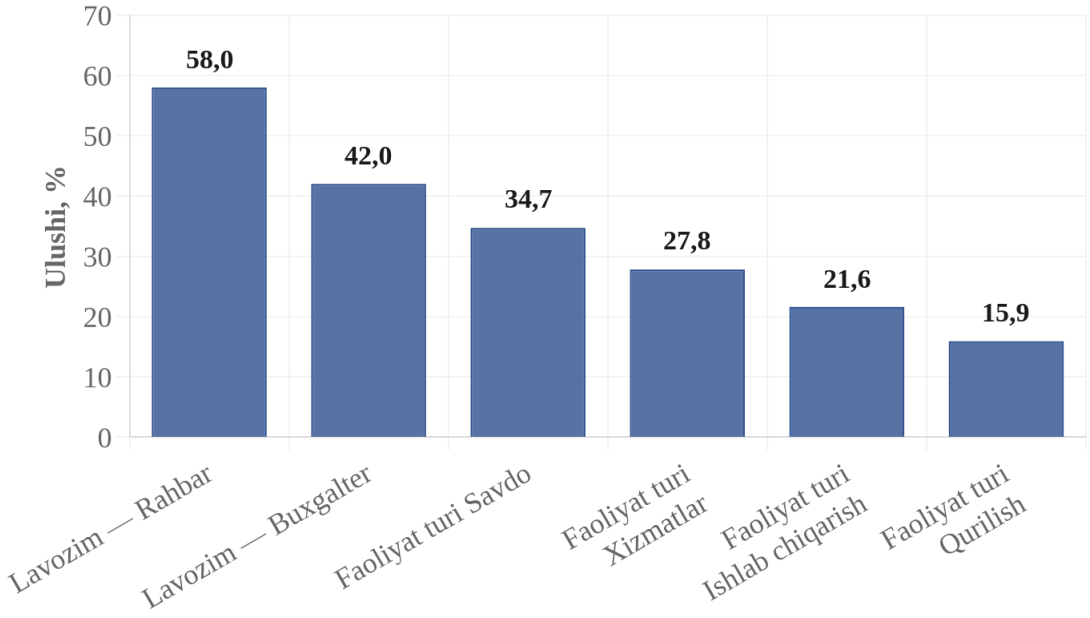
Metodologiyada belgilangan ko‘ndalang kesimli so‘rovnoma va ko‘p o‘zgaruvchili OLS regressiya asosida 176 ta kichik biznes subyekti tahlil qilindi. Respondentlarning 58,0 foizi rahbar, 42,0 foizi buxgalter sifatida qayd etildi; faoliyat yo‘nalishlari savdo, xizmatlar, ishlab chiqarish va qurilish bo‘yicha taqsimlandi.

3-jadval. *Respondentlar va korxonalar tarkibi*

Toifa	Guruh	Soni	Ulushi, %
Lavozim	Rahbar	102	58,0
Lavozim	Buxgalter	74	42,0
Faoliyat turi	Savdo	61	34,7
Faoliyat turi	Xizmatlar	49	27,8
Faoliyat turi	Ishlab chiqarish	38	21,6
Faoliyat turi	Qurilish	28	15,9

Manba: muallif tomonidan tuzilgan

Ko‘rsatkichlar o‘rtasidagi farq 1-rasmda tasvirlangan.

1-rasm. Respondentlar va korxonalar tarkibi diagrammasi

Manba: muallif tomonidan tuzilgan

3-jadvaldagi taqsimot moliyaviy savodxonlik ko‘rsatkichlari rahbarlar va buxgalterlar javoblarini birlashtirganini belgilaydi. O‘lchovlar 0–100 ballik shkala orqali ifodalandi; moliyaviy savodxonlikning o‘rtacha qiymati 63,8 ball, hisob yuritish sifatining o‘rtachasi esa 68,4 ballni tashkil etdi.

4-jadval. *Asosiy o‘zgaruvchilarning tavsifiy statistikasi*

O‘zgaruvchi	Obs.	O‘rtacha (M)	Std. Og‘ish (SD)	Min	Maks
Moliyaviy savodxonlik indeksi	176	63,8	12,4	31,0	91,0
Hisob yuritish sifati indeksi	176	68,4	11,7	35,0	94,0
Inflyatsiya haqidagi bilim	176	61,2	16,1	20,0	100,0
Moliyaviy nisbatlar tahlili	176	59,7	15,3	18,0	96,0
MHXS bo‘yicha xabardorlik	176	42,6	19,8	0,0	100,0

Manba: muallif hisob-kitoblari

4-jadvaldagi dispersiya moliyaviy savodxonlikning korxonalar kesimida sezilarli farqlanishini ko‘rsatadi, ayniqsa MHXS 9, MHXS 16 va MHXS 17 bo‘yicha xabardorlik pastroq qayd etildi. Pearson koeffitsienti moliyaviy savodxonlik bilan hisob yuritish sifati o‘rtasida musbat va o‘rtacha kuchli bog‘lanish mavjudligini ko‘rsatdi.

5-jadval. *O‘zgaruvchilar o‘rtasidagi Pearson korrelyatsiyasi*

O‘zgaruvchi	Moliyaviy savodxonlik	Hisob yuritish sifati	Daromadlar tengsizligi
Moliyaviy savodxonlik	1,000	0,614**	0,182*
Hisob yuritish sifati	0,614**	1,000	0,146
Daromadlar tengsizligi	0,182*	0,146	1,000

Izoh: ** p<0,01; * p<0,05.

Manba: muallif tomonidan tuzilgan

5-jadvaldagi r=0,614 qiymat moliyaviy savodxonlik oshishi bilan hisob yuritish sifati ham yuqorilashini bildiradi; bog‘lanish p<0,001 darajasida ahamiyatli bo‘ldi. Ushbu hisoblash Pearson koeffitsientining quyidagi ifodasiga tayandi.

$$r = \frac{\sum_{i=1}^{n}(x_i-\bar{x})(y_i-\bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^{n}(x_i-\bar{x})^2 \cdot \sum_{i=1}^{n}(y_i-\bar{y})^2}} (2)$$

bunda x_i — moliyaviy savodxonlik qiymati; y_i — hisob yuritish sifati qiymati; $\bar{x}$ va $\bar{y}$ — tegishli o‘rtacha qiymatlar.

OLS modelida moliyaviy savodxonlik koeffitsienti β=0,487 bo‘lib, uning standart xatosi 0,071, t-statistikasi 6,86 va p<0,001 ni tashkil etdi. Modelning R^2=0,392 qiymati hisob yuritish sifati variatsiyasining 39,2 foizi moliyaviy savodxonlik hamda nazorat o‘zgaruvchilari bilan izohlanganini ko‘rsatdi.

6-jadval. *Ko‘p o‘zgaruvchili OLS regressiya natijalari*

O‘zgaruvchi	β	SE	t	p
Moliyaviy savodxonlik	0,487	0,071	6,86	<0,001
Korxona yoshi	0,119	0,048	2,48	0,014
Buxgalteriya dasturidan foydalanish	0,231	0,082	2,82	0,005
Daromadlar tengsizligi	−0,086	0,039	−2,21	0,028

Izoh: R^2=0,392; F(4,171)=27,61; p<0,001.

Manba: muallif tomonidan tuzilgan

6-jadvaldagi F-statistika modelning umumiy ahamiyatini tasdiqladi, VIF qiymatlari 1,18–1,64 oralig‘ida bo‘lib, multikollinearlik muammosi kuzatilmadi. Shu tariqa, gipoteza qo‘llab-quvvatlandi va keyingi muhokamada koeffitsientlarning buxgalteriya nazorati hamda audit risklari modeli bilan aloqasi yoritiladi.

MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari moliyaviy savodxonlik darajasining oshishi hisob yuritish sifatining yaxshilanishi bilan bog‘liqligini ko‘rsatdi. Ushbu xulosa Delić va hammualliflarining kichik hamda o‘rta korxonalarda hisob axboroti sifati bo‘yicha aniqlagan natijalarini tasdiqlaydi [3]. McKenzie va Woodruff amaliy buxgalteriya tartiblari bilan biznes samaradorligi o‘rtasidagi aloqani qayd etgan [7]. Drexler, Fischer va Schoar esa bilimlar cheklangan sharoitda soddalashtirilgan moliyaviy qoidalar muayyan foyda berishini aniqlagan [12]. Mazkur natijalar o‘rtasidagi farqning ehtimoliy sababi ushbu tahlilda hujjat auditi, moliyaviy nisbatlar tahlili va rahbarlarning bilim darajasi yagona majmuada baholanganligi bilan izohlanadi. Shunga qaramay, aniqlangan bog‘liqlik sababiylikni to‘liq tasdiqlamaydi, chunki ma’lumotlarning bir vaqt kesimida to‘planishi, o‘lchashdagi xatolar va tanlanma tarkibi natijalarni talqin qilish imkoniyatlarini cheklaydi. Olingan xulosalar hisob siyosatini MHXS 9, MHXS 16 va MHXS 17 talablari bilan uyg‘unlashtirish, shuningdek, ichki nazorat va audit risklarini baholash modelini takomillashtirish

zarurligini ko‘rsatadi. Moliyaviy savodxonlikka oid o‘quv modullarini hujjatlarni rasmiylashtirish, diskont stavkasini aniqlash hamda moliyaviy nisbatlarni tahlil qilish masalalariga yo‘naltirish kichik biznes subyektlarida boshqaruv qarorlarining puxtaligini oshiradi. Kelgusidagi tadqiqotlarda ta’lim, raqamli hisob yuritish va korxona faoliyati o‘rtasidagi dinamik munosabatlarni panel kuzatuvlari asosida o‘rganish maqsadga muvofiq.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ko‘p o‘zgaruvchili OLS regressiya moliyaviy savodxonlik oshishi hisob yuritish sifati bilan bir yo‘nalishda kechishini tasdiqladi. Ko‘ndalang kesimli so‘rovnoma natijalari kichik biznes subyektlarida hujjatlashtirish intizomi, moliyaviy nisbatlar tahlili va audit risklari modeli bilan bog‘liq boshqaruv qarorlarining yagona bilim omiliga tayanishini anglatadi.

Birinchi marta moliyaviy savodxonlik indikatorlari hisob yuritish sifati ko‘rsatkichlari bilan yagona empirik o‘lchov va regressiya modelida birlashtirildi. Ushbu yondashuv MHXS talablari, jumladan MHXS 9, MHXS 16 va MHXS 17 bo‘yicha amaliy tayyorgarlikni baholashga metodik asos yaratadi.

Kichik biznes uchun qisqa muddatli moliyaviy savodxonlik hamda hujjatlashtirish treninglari joriy etilishi, har oy standart chek-list asosida ichki monitoring o‘tkazilishi lozim. Raqamli nazorat paneli daromadlar, xarajatlar hisobi va moliyaviy nisbatlar tahlilini birlashtirib, buxgalter hamda rahbarga ogohlantirishlar yuborishi kerak.

Navbatdagi bosqichda ta’lim davomiyligi va raqamli hisob vositalaridan foydalanish o‘zgaruvchilarini panel kuzatuviga kiritib, bilim o‘sishining hisob yuritish sifatiga vaqt bo‘yicha ta’siri tekshiriladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Lusardi A., Mitchell O.S. The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence // Journal of Economic Literature. — 2014. — Vol. 52. — № 1. — P. 5–44. — DOI: 10.1257/jel.52.1.5.

2. Klapper L., Lusardi A., Oudheusden P. van. Financial Literacy Around the World: Insights from the Standard & Poor's Ratings Services Global Financial Literacy Survey // Journal of Pension Economics and Finance. — 2015. — Vol. 14. — № 3. — P. 277–298. — DOI: 10.1017/S1474747215000062.
3. Serrasqueiro Z., Nunes P. Financing Behaviour of Portuguese SMEs in the Construction Industry // International Journal of Business and Management. — 2012. — Vol. 7. — № 20. — P. 1–12. — DOI: 10.5539/ijbm.v7n20p1.
4. Fatoki O. The Financial Literacy of Micro Entrepreneurs in South Africa // Journal of Social Sciences. — 2014. — Vol. 40. — № 2. — P. 151–158. — DOI: 10.1080/09718923.2014.11893311.
5. Wise S. The Impact of Financial Literacy on New Venture Survival // International Journal of Business and Management. — 2013. — Vol. 8. — № 23. — P. 30–39. — DOI: 10.5539/ijbm.v8n23p30.
6. Delić M., Eđedović R., Knežević S. Financial Literacy and the Quality of Accounting Information in Small and Medium-Sized Enterprises // Economic Annals. — 2022. — Vol. 67. — № 232. — P. 105–128.
7. McKenzie D., Woodruff C. Business Practices in Small Firms in Developing Countries // Management Science. — 2017. — Vol. 63. — № 9. — P. 2967–2981. — DOI: 10.1287/mnsc.2016.2492.
8. Bruhn M., Leão L. de S., Legovini A., Marchetti R., Zia B. The Impact of High School Financial Education: Evidence from a Large-Scale Evaluation in Brazil // American Economic Journal: Applied Economics. — 2016. — Vol. 8. — № 4. — P. 256–295. — DOI: 10.1257/app.20150149.
9. Kaiser T., Lusardi A., Menkhoff L., Urban C. Financial Education Affects Financial Knowledge and Downstream Behaviors // Journal of Financial Economics. — 2022. — Vol. 145. — № 2. — P. 255–272. — DOI: 10.1016/j.jfineco.2021.09.022.
10. OECD. Financing SMEs and Entrepreneurs 2023: An OECD Scoreboard. — Paris: OECD Publishing, 2023. — 356 p. — DOI: 10.1787/a4c0f955-en.

11. Morgan P.J., Trinh L.Q. Fintech and Financial Literacy in Viet Nam // ADBI Working Paper Series. — 2020. — № 1154. — P. 1–28. — DOI: 10.2139/ssrn.3528477.
12. Drexler A., Fischer G., Schoar A. Keeping It Simple: Financial Literacy and Rules of Thumb // American Economic Journal: Applied Economics. — 2014. — Vol. 6. — № 2. — P. 1–31. — DOI: 10.1257/app.6.2.1.
13. Lusardi A. Financial Literacy and the Need for Financial Education: Evidence and Implications // Swiss Journal of Economics and Statistics. — 2019. — Vol. 155. — Article 1. — DOI: 10.1186/s41937-019-0027-5.
14. World Bank. Small and Medium Enterprises (SMEs) Finance: Improving SMEs' Access to Finance and Finding Innovative Solutions to Unlock Sources of Capital. — Washington, DC: World Bank, 2022. — 12 p. — URL: https://www.worldbank.org/en/topic/smefinance(murojaat sanasi: 30.10.2026).
15. OECD. OECD/INFE 2020 International Survey of Adult Financial Literacy. — Paris: OECD Publishing, 2020. — 78 p. — URL: https://www.oecd.org/financial/education/oecd-infe-2020-international-survey-of-adult-financial-literacy.pdf(murojaat sanasi: 30.10.2026).